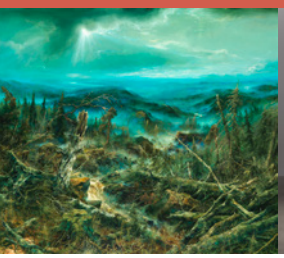
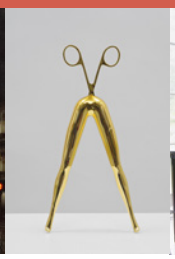
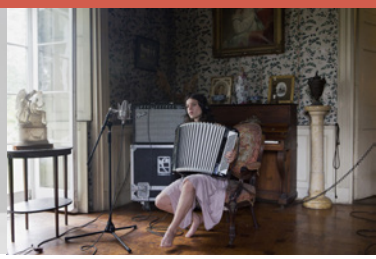

– ARS FENNICA –

2019

PETRI ALA-MAUNUS | MIRIAM BÄCKSTRÖM | RAGNAR KJARTANSSON | AURORA REINHARD | EGILL SÆBJÖRNSSON

ARS FENNICA
HENNA JA PERTTI NIEMISTÖN KUVATAIDESÄÄTIÖ SR

4 ARS Fennica -säätiö
HISTORIA & PALKINTO

7 Petri Ala-Maunus
SUOMI

18 Miriam Bäckström
RUOTSI

28 Ragnar Kjartansson
ISLANTI

HIGH RIDER, 2012 | polyuretaani, lehtikulta, 24 x 12,5 x 3 cm

38 Aurora Reinhard
SUOMI

52 Egill Saebjornsson
ISLANTI

ARTIKKELIT
Timo Valjakka
Juha-Heikki-Tihinen
Sinziana Ravini
Julien Fronsacq

GRAAFINEN SUUNNITTELU
Sometek - sometek.fi

ENSIMMÄISET ARS FENNICA EHDOKKAAT 1991
kuva: lehtikuva

Säätiöstä

Henna ja Pertti Niemistön Kuvataidesäätiö – ARS FENNICA sr on perustettu vuonna 1990. Säätiön tarkoituksena on edistää kuvataiteita ja avata suomalaiselle kuvataiteelle uusia kansainvälisiä yhteyksiä. Säätiö perustuu suomalaisten taiteenystävien ja keräilijöiden Henna ja Pertti Niemistön lahjoitukseen.

Tavoitteensa toteuttamiseksi Säätiö jakaa joka toinen vuosi ARS FENNICA -palkinnon yhdelle kuvataiteilijalle tunnustuksena korkeatasoisesta ja persoonallisesta luovasta työstä. Palkintoon kuuluu 40 000 euron rahapalkinto, palkintoehdokkaat esittelevä näyttely sekä sähköinen luettelo, joka on vapaasti ladattavissa säätiön kotisivuilta.

Palkinnon jako tapahtuu kahdessa vaiheessa. Palkintolautakunta nimeää palkintoehdokkaat pohjoismaisten taiteilijoiden joukosta. Nelihenkisen lautakunnan pysyvänä puheenjohtajana toimii LT, hallintotieteiden kunniatohtori Leena Niemistö ja vaihtuvina jäseninä museonjohtaja Kai Kartio, museonjohtaja Leevi Haapala ja taiteilija Jussi Kivi.

Vuoden 2019 ehdokkaat ovat Petri Ala-Maunus ja Aurora Reinhard Suomesta, Miriam Bäckström Ruotsista ja ja Ragnar Kjartansson sekä Egill Sæbjörnsson Islannista.

Heidät esitellään Amos Rex -museon ARS FENNICA 2019 -näyttelyssä, joka on avoinna 19.6.2019–8.9.2019.

Palkinnon saajan valitsee ulkomainen, palkintolautakunnan kutsuma taideasiantuntija, jota tätä kirjoitettaessa ei ole vielä julkistettu. Palkinnon saaja julistetaan 21. elokuuta. Sitä ennen yleisö on voinut tutustua ehdokkaisiin, valita ja äänestää oman suosikkinsa.

OMAKUVA, kuva: kansallisgalleria / Hannu Pakarinen

JUHA-HEIKKI TIHINEN, FT

Petri Ala-Maunuksen hurjaakin hurjempi luonto

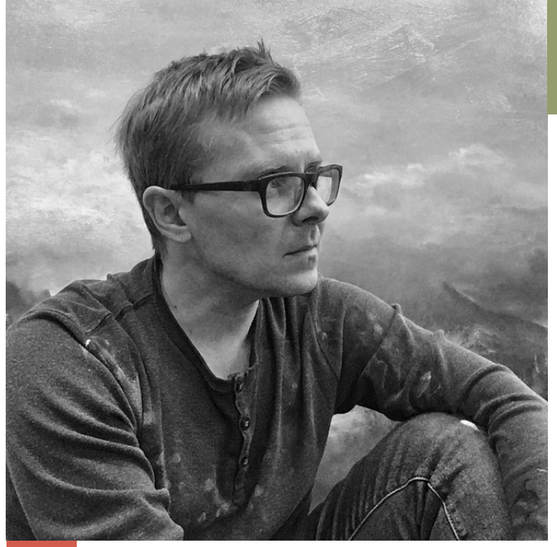
Petri Ala-Maunus on tutkinut omassa taiteellisessa työskentelyssään luontoa monin tavoin. Taiteilijanuransa alkupuolella hän maalasi hurjaakin hurjempia auringonlaskuja ja nyttemmin hänen teoksensa ovat erilaisia maisemia merellisistä metsäisiin. Taiteilijan auringonlaskujen yhteydessä on usein korostettu teosten vahvaa romanttisuutta, mikä on yleensä hahmotettu kitschiksi ja parodiseksi. On hyvä muistaa, että luonto ei ehkä ole ironinen sillloinkaan, kun maisemakokemus auringonlaskuineen on kuin kotoisin **Douglas Sirkin** (1897-1987) melodraamasta. Ala-Maunuksen auringonlaskut ovat pohjimmiltaan maalauksia maalauksista, mutta ei ole syytä unohtaa, että luonto kykenee yllättämään luonnottomuudellaan.

Taiteilija maalaa maisemansa taideteosten pohjalta, joten kyseessä on aina enemmän tai vähemmän mielikuvituksellinen maisema. Ala-Maunuksen maalaukset ovat osasista koottuja maisemia, joiden jokainen palanen on suhteessa koko maalaustaiteen vaihtelevaiseen perinteeseen.

Olemme metsän keskiössä, joko ryteikössä tai sitten joutomailla. Emme kuitenkaan ole missään talousmetsässä, sillä taiteilijan metsä ei ole puupelto, vaan myyttinen ja kokemuksellinen paikka. Maalausten perustuminen erilaisiin taidehistoriallisiin viittauksiin aiheuttaa sen, että teokset kantavat mukanaan perinnettä, jota taiteilija tulkitsee uudelleen. Fantasia ja taidehistoria limittyvät toisiinsa ja katsoja voi aistia sekä oppineet viittaukset että voimakkaat tuntemukset.

VAARA-SUOMI, 2017
öljy kankaalle, 150 x 170 cm
kuva: Kansallisgalleria / Hannu Pakarinen
Heinon Taidesäätiö

OMAKUVA
kuva © Rauno Träskelin

Luonnon luonne

Taiteilijan maalausten aiheet kuvaavat poikkeuksetta elävää ja orgaanista luontoa. Auringonlaskut ovat täynnä tunteita ja tunnelmia, ja maisemien metsä elää ja hengittää. Eloisuus tuntuu olevan sukua **Andrei Tarkovskin** (1932-1986) *Solariksen (1972)* elävälle merelle tai sitten **J. R .R Tolkienin (1892-1973)** Keski-Maan monista kolkista löytyville pahanilkisille tai jopa vaarallisille puille. Ala-Maunuksen maisemissa on sadunomaisuutta ja salaperäisyyttä. Teokset kertovat, että luonto ei tyhjene merkityksistä ja kykenee aina yllättämään.

Taidehistoriallisesti Ala-Maunuksen maisemat ovat suorassa suhteessa romantiikan aikana syntyneisiin ideoihin luonnon erilaisista merkityksistä. Luonto on itsessään merkittävä ja tärkeä aihe, joten sitä voi kuvata myös villinä ja koskemattomana. Aikaisemmin maisemataiteessa näkyi lähes poikkeuksetta, miten ihminen oli jalostanut luontoa ja jättänyt siihen jälkensä. Romantiikan myötä luonto itsessään ja kaikessa mahdissaan tuli mahdolliseksi taideteoksen aiheeksi. Taiteilijan maisemissa ihmistä ei näy ja luonto onkin ihailtavissa ihan sinällään.

Ala-Maunus maalaa suurikokoisimman Ars Fennica 2019 -näyttelyyn tulevan teoksensa osissa, jolloin taiteilija työstää pientä osaa teoksesta kerrallaan. Tästä syystä taiteilija on ensimmäistä kertaa valmistanut luonnoksen, jotta maalausprosessilla olisi selkeämpi suunta. 14 metriä pitkän maalauksen työstäminen on mitä suurimmassa määrin fyysinen projekti, jossa Ala-Maunus luo kuitenkin lähinnä imaginääristä metsää taidehistoriallisten ideoiden pohjalta. Metsän kuvista syntyy metsän kuvaus, jossa on eräänlainen kertomuksellisuus. Kertomus on toiston ja variaation yhteispeliä, jonka avulla artikuloituu esiin jotakin sellaista mitä ei arvaa ennalta.

WINTERFELL, 2018
öljy kankaalle, 170 x 200 cm
kuva © Rauno Träskelin
Wihurin säätiö

ÖSTERLAND, 2018
öljy kankaalle, 150 x 170 cm
kuva © Rauno Träskelin
Tampereen kaupunki

BACKWATER, 2018
öljy kankaalle, 150 x 170 cm
kuva © Rauno Träskelin
yksityiskokoelma

THE GREAT DELUGE, 2016
öljy kankaalle, 220 x 850 cm
kuva © Vesa Aaltonen

Sarjoja & jatkumoja

Sarjallisuus on Ala-Maunuksen tuotannossa ilmenevä piirre, sillä taiteilija tekee joka päivä omakuvia, joita hän julkistaa Instagram-tilillään. Menetelmä on ymmärrettävä ja looginen, mutta lopputuloksien vaihtelevuus yllättää silti kerta toisensa jälkeen. Eräs yllätyksellisyys liittyy muotokuvien laajaan kirjoon, joka paljastaa sen, mitä itsetarkkailu on kulloinkin tuottanut. Sarjallisuuden mukanaan tuoma ilmiö näkyy myös maisemissa. Niissä erilaisten näkymien variaatio tekee selväksi, että taiteilija tutkii visuaalista kokemusta ja sitä, miten tuoda erilaisia asioita koettavaksi.

Maisemasta tulee Ala-Maunuksen käsittelyssä runollinen. Hän palauttaa teostensa yleisön hetkeen, jossa luonto ei ole suuri Toinen tai jotakin hyödynnettävää. Hän maalaa maisemia, jotka näyttävät luonnon meissä, mutta silti säilyttävät luonnon itsessään. Maisemat ovat taiteilijan esittäminä konkreettisia, mutta silti äärettömän vaihtelevaisia.

Ala-Maunuksen maisema syntyy kerros kerrokselta ja yksityiskohta yksityiskohdalta. Hänen työskentelytekniikkansa on aikaa vaativa, mutta lopputulos on erityisesti maisema-aiheen kannalta kiinnostava, koska taiteilijan teoksessa on lukemattomia kerroksia kuten teoksen aiheessakin. Aihe ja teosmuoto ovat muodoltaan samankaltaisia, mutta materiaalinen koostumus vaihtelee. Aikaa vievä työskentely varastoituu salaperäisesti teokseen ja saa katsojankin hahmottamaan sen, miten maisemakokemus on yhtä aikaa hetkellinen ja ikuinen.

Taiteilijan maisemamaalaukset todistavat vahvasti siitä, miten subjektiivinen kokemus ei rajoitu vain yhteen yksilöön vaan laajenee kohti loputtomuutta. Ala-Maunus maalaa teos kerrallaan kuvauksia jostakin suuremmasta, jota voi lähestyä parhaiten romantikkojen rakkaimman muodon fragmentin avulla. Pienistä osasista rakentuvat teokset kuvaavat tarkimmin holistista kokemusta, joka kertoo yksilön pienuudesta, mutta myös hänen suuresta kyvystään kokea asioita monumentaalisesti.

THE GREAT DELUGE, 2016, yksityiskohta

READY TO TELL ALL, 2018
Jacquard kuvakudos (Trevira CS on Trevira CS loimessa)
272 x 4650 cm

SINZIANA RAVINI | SUOM. TOMI SNELLMAN

Miriam Bäckström ja havaintomaailma

Olemme menettämässä otteemme todellisuudesta. Tekoäly, big data, parviäly, transhumanismi ja algoritmien ohjaamat dronet uhkaavat kumota sekä tiedon että keskeisperspektiivin.

Miriam Bäckström on aina leikitellyt sokkeloisilla illuusioilla kuin nykypäivän versio 1500-luvun gobeliinista *Nainen ja yksisarvinen*. Viime aikoina hän on keskittynyt tutkimaan visuaalisessa kielessä näkyviä muutoksia ja niiden vaikutusta meidän maailmankuvaamme. Hän uskoo uuden digitaalisen havaintomaailman osaltaan saaneen aikaan sen, että valokuvaus on lakannut esittämästä todellisuutta – jopa siinä määrin, että ihminen on siirtymässä kuvaan ellei peräti muuttumassa kuvaksi, puhumattakaan pakonomaisesta tarpeestamme valmistaa omakuvia kaiken maailman menetelmillä.

Kuinka siis välttää Minän diktatuuri, joka useimmiten on yhtä kuin yksittäinen, vain yhden totuuden salliva havaintopiste? Bäckströmin pyrkimyksenä ei ole enempää eikä vähempää kuin luoda uusi havaintomaailma, jossa me sekä hyväksyisimme Minän hallinnan tarpeen että pääsisimme osalliseksi kokonaisvaltaisemmasta näkemisestä –jopa havaintomaailmasta, joka sallii useiden eri perspektiivien ja totuuksien rinnakkaisen olemassaolon.

Bäckström tarkasteli valokuvan indeksikaalisen todellisuussuhteen hajoamista jo gobeliinissaan *Smile as if we have already won* (2012). Teoksen kuva-aiheet syntyivät peilien välisissä heijastuskuvissa kuin

MIRIAM BÄCKSTRÖM

mutkikas mise en abyme, jonka keskushahmot toivat mieleen niin **Fritz Langin** *Metropolis*-elokuvan koneihmiset kuin rikkoutuneen peilin **Tennysonin** runossa *The Lady of Shalott*. Teos tarkasteli myös kaaosta, joka syntyy, kun Minän narsistinen oman itsen etsintä luo pirstaloituneen, kaleidoskooppisen subjektin, joka on käsinkosketeltavan ajan ja paikan tuolla puolen.

Moderna Museetissa vuonna 2014 olleen kirjallisuustapahtuman yhteydessä Bäckström teki yhdessä **Rebecka Hemsen** kanssa performanssin nimeltä *Som man brukar säga*. Siinä ryhmä Dramatenin näyttelijöitä sai kehittää näyttämöllä omia roolihahmojaan, korostaa tai purkaa stereotypioita ja esittää samanaikaisesti yhtä tai useampaa roolia sekä vuorovaikuttaa keskenään, sillä kuten Bäckströmillä on tapana sanoa: mitä useampia hahmoja ihminen onnistuu sisällyttämään itseensä ja hyväksymään, sitä empaattisemmaksi hän tulee muita kohtaan.

Ready To Tell All (2018) on Karoliinisen sairaalan aulaan ripustettu 50 metriä pitkä gobeliini, kuvitteellinen museo täynnä materiaaleja ja matkamuistoja, jotka tarkastelevat alhaalla olevaa katsojaa kuin jonkin synkretistisen maailmanuskonnon jumalkuvat hyvän ja pahan, korkean ja matalan tuolla puolen.

Teos New Enter Image (2018) koostuu puolestaan gobeliineista ja tekstiiliveistoksista. Bäckström käytti niiden perustana äärimmilleen purettuja digitaalisia valokuvia, jotka siirrettiin tekstiileihin tietokoneohjatulla jacquard-kutomakoneella. Tekniikan ansiosta kuvan pinta näyttää olevan sekä paikallaan että liikkeessä, sekä litteä että syvä – ikään kuin teokset olisivat ihosta riisuttuja kehoja tai kehollistettuja valokuvia.

Organic Gold (2018) on futuristinen kuvakudos, jonka Bäckström suunnitteli Amalienborgin linnassa sijaitsevaan Frederik VIII:n palatsiin. Teos muutti linnan salin avaruusalukseksi, joka orgaanisessa muotokielessään ja kullan ja spektrin kautta kulkiessaan näytti olevan ikään kuin matkalla kokonaan uuteen ulottuvuuteen. Virtuaalilaseja käyttäessä ihmisen on valittava virtuaalimaailman ja todellisen maailman välillä. Bäckströmin teoksessa katsoja voi kuitenkin olla samanaikaisesti kahdessa eri tilassa: fyysisessä, käsittelemättömässä tilassa ja verhotussa, toiseen todellisuuteen avautuvassa virtuaalitilassa.

”Bäckströmillä on verraton kyky luoda katoavia tilallisuuksia, melkeinpä synnyttää illuusio matkustamisesta avaruuslaivalla halki ajan ja galaksien.”

Taiteilijana Bäckströmillä on verraton kyky luoda katoavia tilallisuuksia, melkeinpä synnyttää illuusio matkustamisesta avaruuslaivalla halki ajan ja galaksien, hieman samoin kuin elokuvassa *2001: Avaruusseikkailu* tai *Interstellar*.

SMILE AS IF WE HAVE ALREADY WON, 2012
Tapestry made of cotton, wool, silk, trevira-cs and lurex, 281 x 1143 cm

AS THE SAYING GOES, 2017
HD Video, 61 min 9 sek.
Still-kuva videosta, © Miriam Bäckström

NEW ENTER IMAGE I-VII, 2016-2017
Jacquard kuvakudos (puuvilla, silkki, villa,
Trevira CS, Lurex ja akryyli Trevira CS-loimessa)
Installaationäkymä Marabouparken -galleriasta
kuva © Jean-Babtiste Béranger

NEW ENTER IMAGE IX (SCULPTURE), 2018
Jacquard kuvakudos (Silkki ja Lurex Trevira CS-loimessa) 294 x 159 cm
installaationäkymä Art Baselista, 2018
kuva © Sebastiano Pellion di Persano

Vuoden 2019 Ars Fennica -näyttelyä varten Bäckström on kehittänyt edelleen *New Enter Image* -sarjaansa muun muassa sisällyttämällä siihen uuden teoksen nimeltä *Psychopath*. Kyseessä on venytetyn kelan muotoinen, mielikuvituksellisen kaunis, vuoroin pelottava, vuoroin rauhoittava, helmiäishohtoinen, pinnaltaan ääretön ja kiintopisteeltään epämääräinen veistos, joka tuntuu saapuneen ulkoavaruudesta tai ihmisen käsityskyvyn ylittävästä virtuaalimaailmasta. Post-antropomorfinen veistos voi ensinäkemältä vaikuttaa sulkeutuneelta, mutta pitempään tutkiessa käy selväksi sen osallistava luonne – teos voi saada meidät näkemään ympäröivän todellisuuden ja oman itsemme uudella tavalla, aivan kuten **Kubrickin** *2001: Avaruusseikkailussa* ihmisapinat aluksi pelästyvät arvoituksellista mustaa monoliittia, joka kuitenkin saa ne raapimaan päätään, toimimaan ja kehittymään.

Sama pätee Bäckströmin taiteeseen, kunhan vain avaudumme aidosti sen reaalisille mahdollisuuksille. Bäckström on nimittäin ymmärtänyt erään ratkaisevan seikan: todellinen taide ei kuvaa vain sitä mikä on vaan myös sitä, mikä voisi olla. Näin aktiivisesta katsojasta tulee paitsi merkityksen toinen tekijä myös uuden maailman potentiaalinen toinen luoja. Kysymys on vain siitä, minkälaisen maailman me haluamme luoda, nyt kun emme enää tarvitse todellisuutta lähtökohdaksi.

Kun ihminen keksi, että maailma on pyöreä, hän ryhtyi tutkimaan sitä. Kenties me olemme vastaavanlaisessa tilanteessa nyt, kun maailma näyttäisi olevan tuhoutumassa ja ainoa selviytymiskeino saattaa olla pakeneminen avaruuteen. Kenties Bäckströmin varsinainen tarkoitus onkin valmistaa ihmiskuntaa sitä päivää varten, jolloin meidän on jätettävä maapallo taaksemme ja ryhdyttävä asuttamaan ulkoavaruutta.

Me voisimme aloittaa matkan jo nyt, henkisesti, sillä avaruus on meissä itsessämme. Meidät on tehty samasta aineesta kuin maailmankaikkeus, mutta voidaksemme aloittaa henkisen matkan on meidän muutettava pyörryttävä kammomme riemukkaaksi valmiudeksi ottaa vastaan jotain, jota emme vielä voi käsittää emmekä ehkä tule koskaan käsittämäänkään.

Sillä tulevaisuus on jo tässä, tarvitsee vain avata silmät ja nähdä se. Väliäkö sillä, jos katoamme tyhjyyteen emmekä koskaan pääse takaisin? Ainakin olemme uskaltaneet luopua perspektiivistämme ja maailmastamme ja antaneet mahdollisuuden jollekin muulle.

SCENOGRAFIER / SET CONSTRUCTIONS, 1995-2000
Cibachrome alumiinilla 50 x 64 cm

Spektaakkeli on pääoman kerryttämistä siihen pisteeseen, että se muuttuu kuviksi.

– Guy Debord [1]

JULIEN FRONSACQ | SUOM. KAIJAMARI SIVILL & MARKKU PÄKKILÄ

Ragnar Kjartansson: Kohtauksia länsimaisesta kulttuurista

Ragnar Kjartansson rakentaa tuotantoaan performanssin ja elokuvan, kuvanveiston ja oopperan, musiikin ja maalauksen risteyskohdassa paljastaakseen tunteita melodramaattisin elein ja valottaakseen tulkintojensa perustana olevaa todellisuutta.

Pieni aamujumppa huvilan nykyaikaisella uima-altaalla; kaksi ihmistä rakastelee Airbnb-tyyliin sisustetussa asunnossa; pariskunta illastaa tyylikkäässä, vanhanaikaisessa ravintolassa, joita yhä löytyy Manhattanilta; ylemmän keskiluokan lapset leikkivät puistossa neoklassisen esiintymislavan edessä; tikittävä kaappikello ja koira, jota ei häiritse

RAGNAR KJARTANSSON Kuva: Elisabet Davids

Toisinaan elämään on lisättävä vähän teatteria ja päinvastoin – tuotava todellisuus taiteeseen.

– Ragnar Kjartansson [2]

S.S. HANGOVER, 2013
Vene, kapteeni, vaskisoittimet, muusikot. Musiikki Kjartan Sveinsson.
kuva: Lilja Birgisdóttir
Venetsian 55. biennaali: Ensyklopedinen palatsi, Arsenale. Kuraattori Massimiliano Gioni. Nelituntinen päivittäinen performanssi 1.6.2013–24.11.2013.
© Courtesy The artist / Luhring Augustine, New York / i8 Gallery, Reykjavik

mikään; sähkökitaran soittamisen oppitunti; smokkiin pukeutunut mies poseeraa **James Bondin** tyyliin; hiihtomaja syttyy palamaan..

Siinä muutamia niistä vaihtelevassa määrin eloisista ja rauhallisista näkymistä, joista koostuu teos *Kohtauksia länsimaisesta kulttuurista (Scenes from Western Culture, 2015).* Teos on sarja värielokuvia, joista mainittakoon erityisesti *Vene (The Boat)*, joka sai ensiesityksensä Kjartanssonin yksityisnäyttelyssä *Seul celui qui connait le désir (Vain se joka tuntee intohimon / Only the One Who Knows Desire)* Palais de Tokyossa Pariisissa vuonna 2015. Näyttely levittäytyi yli tuhannen neliömetrin avoimeen tilaan, jota rytmittivät valkokankaat ja niille tauotta heijastetut yhdeksän elokuvaa.

Kohtauksia länsimaisesta kulttuurista (2015) on mittavan tuotannollisen työn hedelmä: kuvien rajauksen, puvustuksen ja kuvauspaikkojen valinnan avulla toteutetaan uudestaan taiteilijan piirustuksia, jotka syntyvät hänen mielikuvituksestaan ja terävistä huomioistaan. Ragnar Kjartansson toteaa teoksen kuvitellusta yhdyntäkohtauksesta, jonka aito toiminta on kuvattu huolellisesti pienintäkin yksityiskohtaa myöten:

> *"Halusin, että makuuhuone on selkeälinjainen ja mukava. Selkeälinjainen mukavuus on nykyajan kitschiä. Olin erityisen ihastunut nelikulmaiseen maljakkoon, jollaisen näin erään Islannin televisiossa esitetyn haastattelun taustalla. Haastateltava oli oikeistopoliitikko, jota syytettiin vakavista vallan väärinkäytöksistä turvapaikanhakijan tapauksessa. Maljakko oli koko kohtauksen lähtökohta."* [3]

Tämän lavastetun kohtauksen tavoin Kjartanssonin koko tuotanto leikittelee anekdoottien, fiktion ja tosielämän ristivedolla.

Vaikka teoksen *Kohtauksia länsimaisesta kulttuurista* osat ovat hyvin erilaisia, kaikkien toteutuksessa on kiinnitetty erityistä huomiota kuvien rajaamisen ja toiminnan ohjaamiseen.

Vene (The Boat) kuvaa pittoreskin vuoristomaiseman keskellä sijaitsevan järven kauniina ja arkipäiväisenä kuin postikortin. Filmi kuvattiin Sveitsissä. Vuoristojärven maisema sijoittuu maalausperinteeseen, joka on erityisen rikas sveitsiläisen taiteen historiassa. Perinteen juuret juontavat 1500-luvulle ja **Konrad Witzin** Geneven katedraaliin toteuttamaan alttarikaapin, josta on jäljellä ainoastaan *Pietarin kalansaalis*,

THE VISITORS, 2012
9-kanavainen videoprojektio. Kesto: 64 minutes.
kuva: Elisabet Davids
Courtesy The artist / Luhring Augustine, New York / i8 Gallery, Reykjavik

ensimmäinen Raamatun tapahtumia kuvittava realistinen maisemamaalaus.

Samaan aiheeseen renessanssiajan jälkeen tarttuneiden taiteilijoiden pitkästä luettelosta voidaan mainita **Ferdinand Hodler**, joka kotiutui menestyksekkään uransa päätteeksi Genevenjärven rannalle ja maalasi viiden viimeisen elinvuotensa aikana yli kolmekymmentä teosta järven rannoista ja vuorenhuipuista Mont Blancia myöten. Witzin Pietarin kalansaalis, jota ensimmäiset protestanttiset uskonpuhdistajat kohtelivat syystä tai toisesta kaltoin, on luultavasti ensimmäinen mestariteos, jossa pyhyyttä maallistetaan. Hodler puolestaan pyrki vapautumaan kaavamaisesta näkökulmasta ja tavoittamaan vuoristomaiseman suunnattoman suuruuden ylevän toiston avulla.

Tämä viiden vuosisadan kaari tarjoaa erinomaiset puitteet Ragnar Kjartanssonille, joka yhdistelee tarinoita ja totuutta, levollisuutta ja eloisuutta, toistoa ja variaatiota. On syytä korostaa niitä kriittisiä pyrkimyksiä, jotka ovat vahvistaneet toiston motiivia jo 1960-luvulta lähtien. Toisto vapautti taiteen akateemisesta ainutlaatuisuuden vaatimuksesta ja korosti sitä, miten teknologia on ravistellut suhdettamme todellisuuteen. Veneessä, samoin kuin muissakin Kohtauksia länsimaisesta kulttuurista -teoksen osissa, on ahdistavaa tuttuutta, se muistuttaa elokuvan tuottamista stereotypioista ja siitä, miten länsimaiden arkielämä sopeutuu hirvittävään yhdenmukaistamiseen.

Tässä kuten monissa muissakin töissään Ragnar Kjartansson – **Rodney Grahamin**, **George Brechtin** ja **Guy Debordin** jalanjäljissä – kuvaa suurieleisesti ja etäältä arjen aherrusta ja teatraalisuutta. Ragnar Kjartansson kertoi vastikään, että teoksen naishahmoa esittävät kaksossiskot.

> *"Tässä teoksessa minua miellyttää erityisesti ajatus siitä, että siinä missä Sveitsin vuoriin liitettiin ennen Sehnsucht (kaipaus, nostalgia), nykyään vuoret symboloivat kapitalismia, ylellisyyden tavoittelua. Niitä käytetään kello-, kynä- ja pankkimainosten taustakuvana. On ehkä myös syytä selittää tarkkaan sommitellussa kohtauksessa toistuvasti esiintyvää naishahmoa… kyseessä on kaksostrikki. Kuvan ulkopuolella, keskellä järveä, vene kohtasi aina toisen veneen, jonka kyydissä oli naisen kaksossisko."*[4]

RAGNAR KJARTANSSON
kuva: Elisabet Davids

Oleellisen tärkeää on se, miten videoluuppi resonoi todellisuuden kanssa, sillä toisto kaiuttaa todellisen elämän stereotypioita: toisto on ominaista spektaakkelin työläälle rakentamiselle samalla tavalla kuin se on luonteenomaista arjelle, joka näin kasvaa spektaakkeliksi.

VIITTEET

1 Guy Debord, 1. luku, 34. kappale : "Separation Perfected", The Society of the Spectacle, 1967.

2 Ragnar Kjartansson Markús Thór Andréssonin haastattelussa "Ragnar Kjartansson – A simple Act of Forgiveness", Flash Art, nro 281, marras-joulukuu 2011.

3 "Seul celui qui connait le désir, Ragnar Kjartanssonin ja Julien Fronsacqin keskustelu", Ragnar Kjartansson, Palais de Tokyo, 2015.

4 Ragnar Kjartanssonin sähköposti kirjoittajalle 20.5.2019.

A LOT OF SORROW, 2013-2014
RAGNAR KJARTANSSON AND THE NATIONAL
video, kesto: 6 tuntia, 9 minuuttia, 35 sekuntia. Kuva: Elisabet Davids
Esitys järjestettiin MoMA PS1:ssä osana Sunnuntai-sessioita
Courtesy of the artists, Luhring Augustine, New York and i8 Gallery, Reykjavik

ARCHITECTURE AND MORALITY, 2016
10 maalausta: öljy kankaalle 120 x 150 cm
Courtesy of the artist, Luhring Augustine, New York and i8 Gallery, Reykjavik
kuva: Farzad Owrang

ARCHITECTURE AND MORALITY, 2016
10 maalausta: öljy kankaalle 120 x 150 cm
Maalattu ulkona länsirannalla (Israel/Palestiina) 12-23.5.2016
kuva: Ingibjörg Sigurjónsdóttir

KUVA © MARKO RANTANEN

TIMO VALJAKKA

Aurora Reinhard: Broken

Aurora Reinhardin teoskokonaisuus *Broken* käsittää yhdeksän viime vuosina valmistunutta teosta, joita yhdistävät toisiinsa kysymykset (nais)taiteilijan identiteetistä sekä erilaisten valta- ja riippuvuussuhteiden tarkastelu.

Lavastettujen valokuvien ja kipsiveistosten ohella kokonaisuuteen kuuluu pienoismallin kaltainen *The Artist & the Collectors* (2019), joka lähestyy aihetta Reinhardille henkilökohtaisesti tutusta perspektiivistä. "Nukketalon" vasemmalla puolella on taiteilija vaatimattomassa kammiossaan, työpöydällään yksi kokonaisuuteen kuuluvista veistoksista. Oikealla on keräilijä tyttärineen elegantissa galleriassa, johon juuri ollaan ripustamassa Reinhardin varhaisempia valokuvateoksia. Seinä huoneiden välissä muistuttaa siitä, miten kumpikin elää elämäänsä omassa todellisuudessaan, mutta kuitenkin saman katon alla.

Reinhardia on kutsuttu elämän tutkimusmatkailijaksi. Varhaisemmissa teoksissaan hän tarkasteli – usein hyvinkin suorasukaisesti – sukupuolisuutta, sukupuoli-identiteettejä ja naiseuteen liitettyjä kliseitä.

Teoksissa toistuviin teemoihin on kuulunut yksiulotteisten identiteettien ja stereotyyppisten naiskuvien lähes systemaattinen ja monesti provokatiivinen kritiikki. Teoksia työs-

TAITEILIJA & MALLI, 2017
3d värituloste, hartsi, 17 x 70 x 36 cm.
kuva © Aurora Reinhard

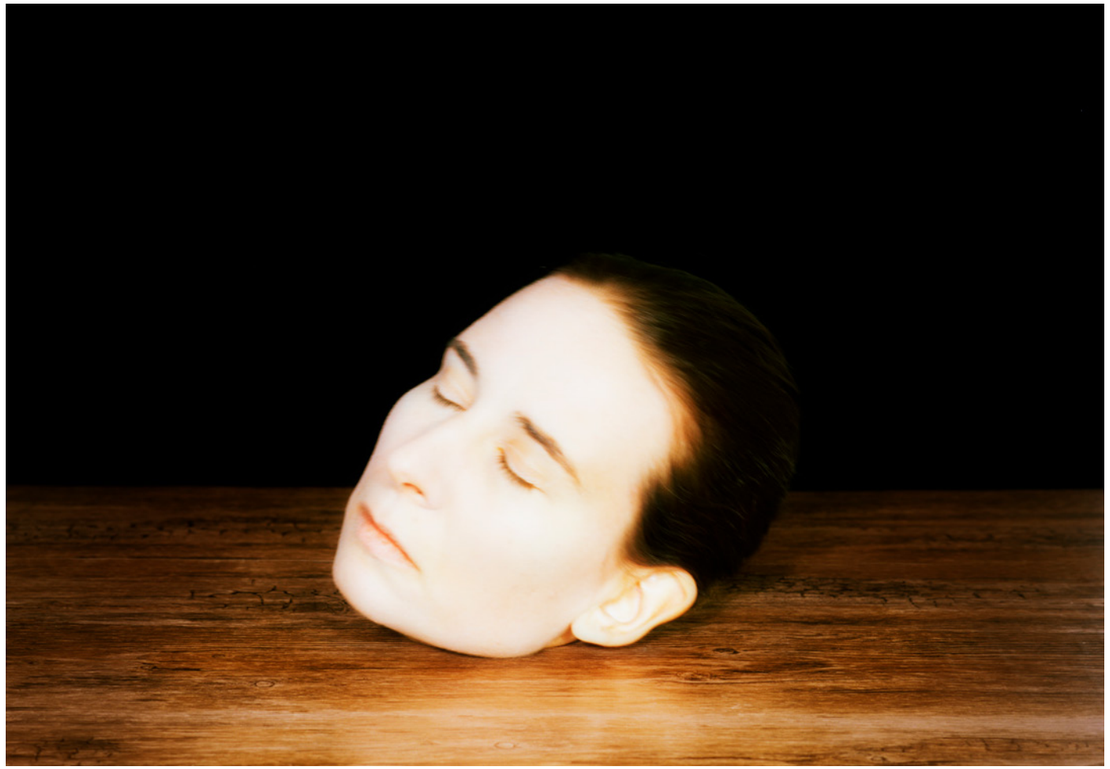

RIKKI, 2017
valkoinen kipsi, 9, 5 korkeus x 26 x 18 cm
kuva © Lukas Vogt

täessään hänellä on ollut tapana laittaa itsensä likoon ja etsiä vastauksia niin kameran edessä kuin sen takana. Myyttiset Venukset ja Madonnat ovat yliampuvasti meikattuja ja heidän asunsa ja olemuksensa viittaavat pornografian fantasiakuvastoon. Liioittelu on kuitenkin niin ilmeistä ja illuusioiden rakentamisessa käytetyt keinot niin läpinäkyviä, ettei teosten sanoma voi jäädä huomaamatta.

Oman keho sekä aiheena että materiaalina tekee Reinhardin viimeaikaisista teoksista selvemmin henkilökohtaisia. Palasiksi hajonnut "täydellinen" kipsivalos taiteilijan kädestä teoksessa *Broken* (2017) viestii mieltä ja maailmaa repivistä ristiriidoista, mutta sisältää myös toivoa: kaiken voi korjata niin kauan kuin palaset ovat tallella. Toivosta puhuu myös *Täydellinen omakuva* (2019), taiteilijan omista kasvoistaan tekemä ja säröillä oleva 3D-mallinnus.

NIMETÖN (OMAKUVA), 2018
mustesuihkutuloste, 42 x 55 cm
kuva © Aurora Reinhard

Madonnat ovat yliampuvasti meikattuja ja heidän asunsa ja olemuksensa viittaavat pornografian fantasiakuvastoon. Liioittelu on kuitenkin niin ilmeistä ja illuusioiden rakentamisessa käytetyt keinot niin läpinäkyviä, ettei teosten sanoma voi jäädä huomaamatta.

MADONNA, 2018
mustesuihkutuloste, 118 x 100 cm

Tietynlainen täydellisyys on kiehtovaa ja houkuttelee katsomaan Reinhardin teoksia läheltä ja kauan. Se ei kuitenkaan ole itsetarkoituksellista. Se on päämääränä yliampuva ja palvelee samaa tarkoitusta kuin valokuvateosten liioittelevat naamiot ja asut. Se nostaa esiin mielen piilevät liikkeet ja paljastaa samalla niitä ruokkivien halujen ja toiveiden kangastuksenkaltaisen luonteen.

Yksi esimerkki tästä on *A Happy Moment* (2019), jossa tyylitelty aamiaisasetelma houkuttelevine väreineen esittäytyy kepeänä, ohikiitävänä ja ainutkertaisena hetkenä.

Reinhard löytää teostensa aiheet klassista taidetta ruokkineista myyteistä ja tarinoista ja sekoittaa joukkoon aineksia populaarikulttuurin usein ihanteellisesta, mutta joskus myös groteskista ja liioittelevasta maailmasta. Hän tulkitsee löytämäänsä oman elämänsä ja kokemustensa kautta ja tuo ikiaikaiset kertomukset näin keskelle tätä päivää. Myös veistosten esitystapa vitriineineen ja niiden materiaalina käytetty kipsi liittävät ne taiteen ja sen esittämisen pitkään jatkumoon.

Lepäävä alaston (omakuva) (2019) on valokuva, jossa alaston nainen teoksen nimen mukaisesti makaa vuoteella, viininpunertavan päiväpeiton päällä ja yönmustaa taustaa vasten. Vaikka naisen silmät ovat kiinni ja kädet rentoina pään takana, hän ei näytä nukkuvalta. Hänen jalkojensa hieman keimaileva asento ehdottaa, että hän ei nuku vaan nauttii katseen kohteena olemisesta.

Lepäävä alaston on klassisen taiteen suosima ja aikoinaan etenkin mieskatsojia miellyttänyt kuva-aihe, jota ovat maalauksissaan varioineet **Tizian**, **Rubens** ja monet muut. Aiheen taustalla on kreikkalaisesta mytologiasta tuttu Danae, isänsä vangitsema neito, joka tietoisena tulevasta odottaa kultasateena saapuvaa vapauttajaansa Zeusta.

LEPÄÄVÄ ALASTON, 2019
mustesuihkutuloste, 43x55 cm.

Keimaileva asento ehdottaa, että hän ei nuku vaan nauttii katseen kohteena olemisesta.

Marttyyri, 2018, on vajaat puoli metriä korkea valkoinen kipsiveistos, jossa alastoman vartalon lävistää kolme kultaista nuolta. Veistoksen perustana on 3D-skannaus Reinhardin vartalosta. Neulanohuet nuolet viittaavat romanttisiin kohtaamisiin.

Marttyyri-veistoksen taustalla on renessanssitaiteesta tuttu **Pyhä Sebastian**, 200-luvulla elänyt kristitty roomalaisupseeri, jonka kerrotaan kuin ihmeen kaupalla selvinneen teloituksesta ja joka joidenkin teosten perusteella ei näytä edes kärsineen kovasti. Vaihtamalla miespyhimyksen paikalle oman kehonsa Reinhard antaa lähes kaksi vuosituhatta vanhalle kertomukselle omakohtaisen ja samalla yleisesti ymmärrettävän merkityksen, joka liittyy taivaallisten suhteiden sijasta ihmisten välisiin.

Lucretia oli hyveellisistä hyveellisin vaimo, joka surmasi itsensä roomalaiskuningas **Tarquinuksen** pojan **Sextuksen** raiskattua hänet. Reinhardin valokuvateoksessa (2019) Lucretia on karikatyyri, jättirintainen seksipommi, joka viiltää itseään sarjakuvamaisen suurella veitsellä. Vaikka teos on ulkoasultaan yliampuva, se ei ole hauska, vaan traaginen ja muistuttaa arkisista ristiriitatilanteista ja syyllisyyden kokemuksista.

MARTTYYRI, 2018
3d tuloste polyamidi, messinki, naru, 38 x 12 x 8 cm
kuva © Lukas Vogt

LUCRETIA, 2019
mustesuihkutuloste, 118 x 100 cm

Lucretia on karikatyyri, jättirintainen seksipommi, joka viiltää itseään sarjakuva-maisen suurella veitsellä

TIMO VALJAKKA

Egill Sæbjörnssonin kuvitteelliset ystävät

On todennäköistä, että islantilainen taiteilija **Egill Sæbjörnsson** tunnetaan parhaiten hänen kahdesta kuvitteellisesta ystävästään. He ovat Ugh ja Boogar, 36 metriä pitkät, kahvia rakastavat ja ihmisiä syövät peikot, jotka nousivat maailmanmaineeseen Venetsian biennaalissa kesällä 2017. Kuultuaan, että Sæbjörnsson oli saanut kutsun biennaaliin, kekseliäät ja taiteessa innostuneet peikot kaappasivat Islannin paviljongin itselleen ja toteuttivat ainutlaatuisen näyttelyn, josta kansainvälinen media raportoi laajasti.

Odottamaton menestys nostivat peikkojen mieleen myös kaupalliset unelmat. Vielä samana vuonna he esittelivät suunnittelemiaan ja toteuttamiaan luksus-tuotteita tarkoitukseen valtaamassaan helsinkiläisessä galleriassa. Elegantit myyntipöydät notkuivat koruja ja

EGILL SÆBJÖRNSSON Kuva: Nicola Girolami

hajuvesipulloja, mutta mitoiltaan valtavia ja päältä kimaltavaa kultaa. Ulkopuolinen tarkkailija voisi kuitenkin todeta, että peikkojen maku on hieman hiomaton.

Keväällä 2019 Ugh ja Boogar käväisivät Dallasin sinfoniaorkesterin vieraina Teksasissa. Eurooppaan kantautuneet uutiset eivät kerro, millaisen konsertin he siellä saivat aikaan, sillä vaikka he pitävät musiikista, kovin musikaalisia he itse eivät tiettävästi ole. Mutta ainakaan he eivät pistäneet orkesteria tai yleisöä poskeensa.

Peikot saivat uuden riemunaiheen kuultuaan, että Sæbjörnsson oli saanut kutsun Ars Fennica -näyttelyyn Helsinkiin ja vieläpä maanalaiseen museoon. He olivat pitkään halunneet esittää uusia maalauksiaan. Nyt he vaativat saada toteuttaa näyttelyn siten, että katsojilla olisi mahdollisuus syvällisesti paneutua nauttia heidän taiteeseensa. Huoneessa tuli olla pöytiä ja tuoleja, kodikkaita keramiikkalamppuja ja tietenkin heidän rakastamaansa kahvia. Vaimea pianomusiikki viimeistelisi kokonaisuuden.

”Itse en koskaan olisi tehnyt noin kömpelön ja typerän näköisiä maalauksia”, Sæbjörnsson sanoo kuudesta raskaanoloisesta kimpaleesta, joita peikot ovat valmistaneet Helsingistä löytämässään työhuoneessa, ajettuaan sen vakituiset käyttäjät evakkoon kaupungin baareihin.

Ugh ja Boogar syntyivät vuonna 2007, kun Sæbjörnsson oli nähnyt pitkänokkaisia peikkohahmoja matkamuistomyymälässä. ”Aluksi vain leikittelin peikkoilmiöllä, josta sitten kas-

Ihmisiä syövät peikot kaappasivat Islannin paviljongin itselleen.

EGILL, ŪGH AND BÕÖGÂR, 2017
Egill Sæbjörnsson, Islannin edustaja, 57. Venetsian Biennaali
Courtesy of the artist and i8 Gallery, Reykjavik

ŪGH JA BÖÖGÂR – JEWELLERY, 2017
Näkymä hänen näyttelystään Galerie Anhavalla, 2017
Courtesy of the artist and i8 Gallery, Reykjavik

Kun niistä tuli isompia, ne lopulta ottivat elämäni haltuunsa.

ajatellut, että tekisin taidetta niiden kanssa. Mutta kun niistä tuli isompia ja isompia, ne lopulta ottivat elämäni haltuunsa", taiteilija kertoo. "Ne ovat hieman megalomaanisia ja hyvin pahansisuisia."

Ugh ja Boogar eivät ole Sæbjörnssonin ensimmäiset mielikuvitusolennot. Jo lapsuudessaan hän kehitteli sellaisia yhdessä veljensä kanssa ja muun muassa loi itselleen kaksoisolennon. Ennen kuin jättiläispeikot ilmestyivät kuvioihin, hän toteutti humoristisia, paikoin taiteen konventioita piikitteleviä installaatioita.

From Wall to Wall (Ghent 2008) oli kuvitteellinen näyttely, jossa näyttelytilan vastakkaiset seinät osasivat puhua ja kommentoivat esillä olevia teoksia sekä paikalle osunutta yleisöä. Sitä ennen syntynyt *Mr. Piano & Mrs. Pile* (Berliini 2003/2004) oli kasvot omaavien "pianon" ja "pinon" välinen filosofinen keskustelu, performanssi ja konsertti.

Universaalisti tunnistettavat peikkohahmot täydentävät tarinaa, etenkin kun ajattelee islantilaista kansantarustoa, jonka mukaan maa vilisee keijuja, menninkäisiä ja muita olentoja. Islantilaisena käsitetaiteilijana Sæbjörnsson tuntee paitsi taiteeseen myös pohjoiseen kotimaahansa liitetyt kliseet ja osaa huvitella niiden kustannuksella.

THE EGG OR THE HEN, US OR THEM, 2011
6-kanavainen videoprojektio, esineitä, ääni
Installaationäkymä teoksesta This Rare Earth – Stories from Below, Taidekeskus Stuck, Leuven, 2018
Courtesy of the artist and i8 Gallery, Reykjavik
kuva © Kristof Vranicken

TEOKSESTA "OUT OF CONTROLL IN VENICE", 2017
Egill Sæbjörnsson, Islannin edustaja, 57. Venetsian Biennaali
Courtesy of the artist and i8 Gallery, Reykjavik

Egill Sæbjörnsson (s. 1973) on opiskellut taiteen ja musiikin ohella muun muassa tiibetiläistä mielenhallintaa, klovneriaa, 3D-animaatiota ja vuorovaikutteista ohjelmointia sekä Reykjavikissa että Pariisissa. Hän on monialainen taiteilija, jonka taide perustuu yhtäältä teknologian käyttöön maalauksen ja kuvanveiston jatkeena ja toisaalta todellisten esineiden ja projisoitujen illuusioiden yhdistämiseen ääneen, musiikkiin ja performanssiin.

Lastenkirjoilla ja -kirjailijoilla on ollut suuri vaikutus Sæbjörnssonin taiteen muotoutumiseen. Hän mainitsee erityisesti **Astrid Lindgrenin** legendaarisen Peppi Pitkätossun ja **Tove Janssonin** luomat Muumi-hahmot. Lastenkirjoissa häntä kiehtoo tarinoiden taidokkuuden ohella niiden kerroksellisuus, se miten kirjailijat luovat kuvitteellisia hahmoja, jotka puolestaan keksivät kuvitteellisia hahmoja, paikkoja ja tapahtumia, kuten Anna ja hänen veljensä Lindgrenin kirjoissa. Janssonin monipuolisen taiteilijakuvan ja taiteen hän sanoo kokeneensa sekä innostavana että vapauttavana.

Egill Sæbjörnssonin taide on samanaikaisesti nokkelaa, vilpitöntä ja syvällistä. Se yllättää, huvittaa ja hämmentää. Se esittää vakavia kysymyksiä paitsi olemassaolosta myös taiteen ja luovuuden olemuksesta, mutta tekee tämän tavalla, josta sekä taiteilija itse että katsojat voivat iloita. Vaikka Sæbjörnssonin teokset ovat kokeellisia ja uutta etsiviä, hänelle on tärkeää, ettei niiden ymmärtäminen edellytä erillisiä ohjeita, opintoja tai taustatietoja.

KASKADEN, 2014
videoprojektio
Pysyvä videoinstallaatio, Kunstmuseum Ahlen
Courtesy of the artist and i8 Gallery, Reykjavik

OUT OF SHOES HUMANS GROW, 2013
videprojektio ja cowboyn saappaat
Installaationäkymä teoksesta The Sun and the Rainfall, Galleria Zero. Milano, 2017
Courtesy of the artist and i8 Gallery, Reykjavik